

# Digitalisering av sångundervisning

## Sångpedagogens roll i den digitala världen

Paulina Biström

Examensarbete för musikpedagog (YH)-examen

Utbildningen i musik

Jakobstad 2020



# EXAMENSARBETE

Författare: Paulina Biström

Utbildning och ort: Musik, Jakobstad

Inriktningsalternativ/Fördjupning: Musikpedagog

Handledare: Mats Granfors

Titel: Digitalisering av sångundervisning - Sångpedagogens roll i den digitala världen

---

Datum 19.5.2020

Sidantal

27

Bilagor 1

---

## Abstrakt

Syftet med detta arbete är att undersöka vad digitalisering av sångundervisning innebär och att spekulera över sångpedagogens roll i den digitala världen. Frågorna som ställs är: Vad innebär digitalisering av sångundervisning? Vilka är för- respektive nackdelarna med digitalisering av sångundervisning? Vilken är sångpedagogens roll i den digitala världen? För att besvara forskningsfrågorna använder jag den hermeneutiska forskningsansatsen, en litteraturstudie och en kvalitativ enkät.

Min studie visar att digitalisering av sångundervisning innebär att den fysiska sånglektionen blir digital t.ex i form av videosamtal eller inspelad video, men kan även syfta till integrering av digitala hjälpmedel i den fysiska undervisningsmiljön. Digitala hjälpmedel bör väljas med det tydliga pedagogiska mervärdet i åtanke och grunden till att man kunde överväga att använda sig av dessa är de nya möjligheterna och flexibiliteten de kan erbjuda. Digitaliseringens största utmaningar är krånglande teknik och att avsaknaden av det fysiska pedagogiska mötet kan göra det svårt att upprätthålla relationen till eleven. I den digitala världen är sångpedagogen mer en coach och organisatör än en kunskapsförmedlare. Mänskliga förmågor, emotionell intelligens och relationell pedagogik förblir viktiga i den digitala undervisningsmiljön.

---

Språk: Svenska

Nyckelord: digitalisering, digitala hjälpmedel, sångundervisning, digital relationell kompetens

---

# **BACHELOR'S THESIS**

Author: Paulina Biström

Degree Programme: Music, Jakobstad

Specialization: Music pedagogue

Supervisors: Mats Granfors

Title: Digitalization of singing lessons - The singing teacher's role in the digital world

---

Date 19.5.2020

Number of pages 27

Appendices 1

---

## **Summary**

The aim of this thesis is to develop a deeper understanding of what digitalization of singing lessons entails and to speculate on the singing teacher's role in the digital world. The research questions are: What does digitalization of singing lessons entail? What are the pros and cons of digitalisation of singing lessons? Which is the singing teacher's role in the digital world? My research is conducted using a hermeneutic approach and the data is collected from literature studies and a qualitative survey.

According to my study, digitalization of singing lessons entails that the physical lesson is turned digital, for example in the form of a video call or a recorded video, but it can also imply the use of digital tools in the physical teaching environment. Digital tools should be chosen for their apparent pedagogical benefits, and the possible reasons for wanting to use digital tools are the new opportunities and flexibility they can add to one's teaching practice. The biggest challenges of the digitalization are the technical difficulties and the fact that the absence of the face to face pedagogical encounter can make it difficult to maintain a relationship with the student. In the digital world, the singing teacher is more of a coach and a facilitator than a mediator of knowledge. Human abilities, emotional intelligence as well as relational pedagogy remain important in the digital learning environment.

---

Language: Swedish

Key words: digitalization, digital tools, singing lessons, digital relational competence

---

# Innehållsförteckning

1	Inledning .....	1
1.1	Syfte och frågeställningar .....	2
2	Metod, genomförande och forskningsansats .....	2
2.1	Den kvalitativa enkäten .....	3
2.2	Den hermeneutiska forskningsansatsen .....	3
3	Teoretisk analys .....	4
3.1	Digitalisering av sångundervisning .....	4
3.1.1	Vad innebär digitalisering av sångundervisning? .....	4
3.1.2	Digitaliseringens förutsättningar, möjligheter och utmaningar .....	7
3.1.3	Digitala hjälpmedel i sångundervisning .....	9
3.1.4	Digital sångundervisning .....	12
3.2	Sångpedagogens roll i den digitala världen .....	14
3.2.1	Det pedagogiska mötet .....	14
3.2.2	Brytningspunkten mellan det digitala och det fysiska .....	18
4	Empirisk analys .....	19
5	Sammanfattning .....	25
6	Förslag till fortsatt forskning .....	27
	Referenser .....	28
	Bilaga - Enkät	

## 1 Inledning

I skrivande stund sitter jag i karantän hemma i mitt vardagsrum. Regeringen har bett så många medborgare som möjligt att stanna hemma för att hindra ytterligare spridning av det dödliga covid-19 viruset. Jag studerar musik och pedagogik med sång som huvudämne, men skolan är stängd och sånglektioner och konserter är inställda - vad ska jag göra nu?

Eftersom social distansering är nödvändig just nu så tvångsdigitaliserar jag och miljontals andra våra studier och arbeten. Digitala hjälpmedel, plattformar och kommunikationsmedel har varit tillgängliga redan innan pandemin utbröt, men det är först nu vi verkligen blir tvungna att utnyttja dessa till deras fulla kapacitet. Digitaliseringen har både positiva och negativa följder, och dessa vill jag titta närmare på i detta arbete.

Orsakerna bakom varför digitalisering av sångundervisning tidigare inte haft en snabbare framfart är många, och dem ämnar jag undersöka i denna studie. Det finns fler aspekter att ta i beaktande än brist på tid och resurser. Vad innebär förlusten av det fysiska mänskliga mötet och hur påverkar detta sångpedagogens arbete? Om vi föreställer oss att vi efter att den globala pandemin är över fortsätter att använda de digitala hjälpmedel som verkligen fungerar bra, vilka kommer vi då att använda oss av, och varför? IT-entreprenörerna Gilan och Hammarberg (2019) menar att framtiden kommer att vara en fusion av det digitala och det fysiska – så var hittar vi den perfekta brytningspunkten? Detta gör att jag funderar över hur sångpedagogens roll kommer se ut i en allt mer digitaliserad värld.

Under mina studier till sångpedagog har jag saknat ett smidigt sätt att stödja mina elevers övande där hemma. Det är väldigt viktigt att eleverna övar på de saker vi har gått igenom på lektionen, men jag har upplevt att de kanske inte alltid har varit så motiverade att göra det, eller så har jag inte haft de verktyg som behövs för att hjälpa dem med det. Jag ser stor potential i att skapa digitalt material som eleverna kan använda sig av när de övar på egen hand där hemma. Det känns viktigt för mig att gå till botten med vad digitaliseringen egentligen innebär innan jag kastar mig ut i min egen fördjupade digitaliseringsprocess. Med

denna studie som grund vill jag lära mig om hur jag kan implementera digitala hjälpmedel för att organisera min undervisning på ett bättre sätt och hjälpa mina elever nå sina mål. Digitalisering handlar först och främst om människans behov och samhällets utveckling: det handlar om att skapa värde, förenkla och berika våra liv på ett hållbart sätt (Berg, 2019, Gilan & Hammarberg, 2019).

## 1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med detta arbete är att undersöka vad digitalisering av sångundervisning innebär, identifiera digitaliseringens möjligheter och konsekvenser för sångundervisningen, samt att spekulera över sångpedagogens roll i den digitala världen. Med en fördjupad kunskap om hur digitaliseringen påverkar sångundervisningen kan jag träffa informerade val om hur jag på bästa sätt kan använda digitala verktyg i min undervisning och i mötet med eleven.

Forskningsfrågorna jag använder mig av är:

1. Vad innebär digitalisering av sångundervisning?
2. Vilka är för- respektive nackdelarna med digitalisering av sångundervisning?
3. Vilken är sångpedagogens roll i den digitala världen?

För att besvara mina forskningsfrågor använder jag mig av en litteraturstudie samt en kvalitativ enkät. Jag tolkar litteraturen och enkätsvaren utifrån min egen förståelse och använder mig således av en hermeneutisk forskningsansats.

## 2 Metod, genomförande och forskningsansats

För att få svar på mina forskningsfrågor använder jag mig både av teoretisk analys bestående av en litteraturstudie och en empirisk analys av en kvalitativ enkät. Litteraturstudien innebär att jag granskar relevanta texter och därigenom söker svar på mina forskningsfrågor. Den

empiriska delen består av en tolkning av enkätsvar från tio stycken informanter. Enkäten innehåller både kvalitativa och kvantitativa frågor. Den består av tolv frågor, varav fem är slutna flervalsfrågor och sju stycken är öppna frågor där informanterna fritt formulerar sina svar.

## **2.1 Den kvalitativa enkäten**

Genom att använda sig av öppna frågor i sin enkät har man möjlighet att avläsa respondenternas individuella perspektiv för att få mer detaljerad information om deras underliggande resonemang. Att citera ett fritt formulerat svar har ofta större genomslagskraft än diagram som illustrerar genomsnitt och procentandelar. Informationen blir inte lika detaljerad och djupgående som när man intervjuar ansikte mot ansikte, men heller inte lika ytlig som när man använder sig av slutna frågor (ja/nej eller flervalsfrågor). Kvalitativa undersökningar omfattar bara ett litet antal respondenter. Man kan därför inte dra några definitiva slutsatser utifrån den information man tillgodosör sig med hjälp av en kvalitativ enkät. (SurveyMonkey, u.å.). Jag har valt att använda mig av en kvalitativ enkät i denna studie för att på kort tid samla in relativt detaljerad information av flera respondenter.

## **2.2 Den hermeneutiska forskningsansatsen**

I denna studie använder jag den hermeneutiska forskningsansatsen, som innebär att tolka olika fenomen, t.ex. texter, musik, konst eller existentiella situationer, utifrån den egna förståelsen. Kännetecknen för den hermeneutiska forskningsansatsen är intuition, reflektion, strävan till ny kunskap, och förhållandet mellan del och helhet. Hermeneutiken erbjuder inga exakta svar eller lösningar, vilket betyder att en forskares tolkningar inte behöver överensstämja med andra forskares tolkningar av samma fenomen. Det väsentliga blir således att redovisa resan till förståelse. Detta kan illustreras med den hermeneutiska cirkeln/spiralen, vilken syftar på förförståelsens möten med nya idéer och erfarenheter, som

innebär att gamla tolkningar blir ogiltiga och underordnas och absorberas i den nya tolkningen, som i sin tur blir förförståelse till kommande tolkningar. (Bettina Backström-Widjeskog, föreläsning inom forskningsmetodik, våren 2016).

### 3 Teoretisk analys

I detta kapitel presenterar jag resultatet av min litteraturstudie. Jag definierar *digitalisering av sångundervisning* och framför exempel på digitala hjälpmedel som kan användas i sångundervisning. Jag beskriver vilka krav digitaliseringen ställer på sångpedagogens arbete och hur relationen till eleven påverkas, samt spekulerar över var en god brytningspunkt mellan fysisk och digital sångundervisning skulle kunna ligga.

#### 3.1 Digitalisering av sångundervisning

För att få svar på min första forskningsfråga presenterar jag inledningsvis en definition på vad digitalisering innebär och hur den kan se ut inom sångundervisning, samt redovisar för digitaliseringens förutsättningar, möjligheter och utmaningar. I detta kapitel delar jag upp *Digitala hjälpmedel i sångundervisning* och *Digital sångundervisning* i var sin kategori, som båda två är underordnade rubriken *Digitalisering av sångundervisning*.

##### 3.1.1 Vad innebär digitalisering av sångundervisning?

Ordet *digital* kommer från engelskans *digit* (siffra) som i sin tur härstammar från *digitus*, den latinska benämningen för *finger*. Ordet *digital* härstammar således indirekt från den gamla seden att räkna på fingrarna. Ordets betydelse och vad man kan anse vara digitalt varierar och beror på sammanhanget, man kan t.ex. tala om det fysiska lagrings- eller överföringsmediet,



eller den digitala mjukvara som bearbetas eller representeras av datorer, surfplattor eller smarttelefoner (samlingsord för dessa är härafter *datorenheter*). Konvertering av information från analog till digital representation, som består av en sifferserie (kod) av ettor och nollor, var den ursprungliga definitionen av *digitalisering*, men denna process av informationsdigitalisering kan numera kallas *digitisering* eller *digifiering*. När man numera talar om *digitalisering* syftar det till en genomgripande process i samhället, företag eller verksamhet som, genom den ökade användningen av digitala hjälpmedel innebär omfattande förändringar av arbetssätt. (digital, 2020, digitalisering, 2020).

När jag tolkar dessa definitioner kan jag konstatera att digitalisering av sångundervisning kan betyda flera olika saker. Det kan både betyda *digitisering* av undervisning, alltså att den fysiska lektionen konverteras till en digital lektion som kan upplevas och genomföras med hjälp av den digitala representationen på en skärm och eventuellt även med hjälp av mikrofoner, ljudkort och högtalare som omvandlar ljud och bild till digital form. Det kan även syfta till den övergripande processen där vi förändrar sättet vi arbetar på som sångpedagoger när vi använder oss av digitala hjälpmedel, både i närundervisning och distansundervisning. Digitala hjälpmedel i sångundervisning kan sägas vara t.ex. digitala applikationer, program, webbtjänster och lagrings- och kommunikationsplattformar. Även t.ex. mikrofoner, ljudkort, högtalare och datorenheter kan sägas vara digitala hjälpmedel, men dem har jag valt att inte fokusera desto mer på i detta arbete.

Motsatsen till digital kan benämnas *analog* eller *fysisk*. I detta arbete använder jag benämningen fysisk som motsats till digital, eftersom jag anser att det i kontexten är en passande kontrasterande beskrivning, t.ex. när man talar om fysiska respektive digitala lektioner.

Jag använder även benämningen *virtuell undervisning*, som skiljer sig från digital undervisning i det att den är interaktiv. Begreppet *virtuell* kan beskrivas som något som inte realiseras i sin normala materiella form, men är likt något fysiskt till utseende, beteende och verkan. Det virtuella genereras av en datorenhet i form av bilder, ljud och andra sinnesintryck

och ger på så vis intryck av att komma från en fysisk yttervärld. Det är dessutom dynamiskt och interaktivt, vilket betyder att det i större eller mindre utsträckning kan användas och påverkas direkt av betraktaren. (virtuell, 2018).

Jag konstaterar att virtuell undervisning kan bestå av olika digitala element som ersätter och simulerar de element den fysiska undervisningen skulle ha innehållit. Den virtuella undervisningsmiljön är interaktiv, och enligt min förståelse av begreppet ska eleven således kunna kommunicera med läraren t.ex. över videosamtal eller email, och få feedback och stöd precis som i en fysisk undervisningsmiljö, och i större eller mindre utsträckning kunna påverka det som undervisas.

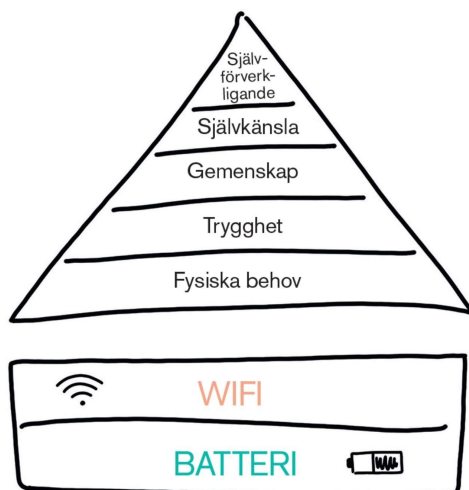
IT-experterna Wolst (2018), Gilan och Hammarberg (2019) påstår att “Allt som kan digitaliseras kommer att digitaliseras”. Samtidigt finns det argument för att man inte borde digitalisera bara för att digitalisera, utan helst bara integrera digitala hjälpmedel när de onekligen har fördelar som på ett bra sätt kan suppleras eller ersätta de fysiska. Exempelvis inom undervisning är det viktigt att läromedlet väljs utifrån dess tydliga pedagogiska mervärde. Läromedlets uppgift är att skapa de bästa förutsättningarna för lärande, oberoende om det är digitalt eller inte, men valet är inte alltid självklart. För att illustrera dilemmat kan man jämföra papper och penna med digitala anteckningsmöjligheter. Det går snabbt och enkelt att använda papper och penna. Papper kraschar inte, behöver ingen starttid, lösenord eller fingeravtrycksläsare. Vanliga blyertspennor behöver inte laddas och kan användas direkt, oberoende av Bluetooth eller 4G uppkoppling. Man behöver inte lära sig något nytt system eller memorera kortkommandon och genvägar, och fonten kan ändras ögonblickligen av den som skriver. Papper ger oss möjlighet att utan distraheringar (som t.ex. notifikationer) fokusera på en sak i taget, *single-tasking* på engelska, motsats till *multi-tasking*. Detta har många fördelar, bl.a. kommer vi lättare in i djup koncentration eller så kallat *flow*. Forskning visar att vi lär oss och kommer ihåg bättre om vi skriver ner för hand istället för att trycka in bokstäver på ett tangentbord (May, 2014). Trots alla dessa fördelar har digitala motparten onekligen fördelar som papper aldrig kommer att ha, bl.a. tillgänglighet genom lagring i molntjänster, samt enkel delning och kopiering.

Sångundervisning kan heller inte blint digitaliseras utan konsekvenser. Vissa aspekter av sångundervisningen kan med fördel konverteras eller suppleras med en digital version, medan andra aspekter blir lidande. Dessa förutsättningar, möjligheter och utmaningar undersöker jag närmare i följande avsnitt.

### **3.1.2 Digitaliseringens förutsättningar, möjligheter och utmaningar**

Vårt samhälle blir allt mer digitaliserat. Myndigheter och banker flyttar kommunikationen till digitala plattformar, och detta förutsätter att alla medborgare har tillgång till en datornhet och internet. När alla har det är det möjligt att vidare digitalisera andra processer och tjänster i samhället. I detta nya, digitaliserade samhället blir det möjligt att digitalisera även sångundervisning.

Vår inställning till tekniken påverkar i vilken grad vi vill använda oss av digitala hjälpmedel. Digitalisering innebär ständig förändring, som sker snabbt idag och kommer att ske snabbare i framtiden, och det ligger i människans natur att uppleva förändring som något besvärligt (Wolst, 2018). När tekniken fungerar som den ska är de uppenbara fördelarna den snabbhet, räckvidd och flexibilitet den kan hjälpa oss att uppnå inom bl.a. kommunikation och service. När tekniken inte fungerar blir vi frustrerade och irriterade. Många har omställt sina liv på så sätt att de behöver de digitala hjälpmedlen för att vardagen ska fungera. Detta kan illustreras med en alternativ version av *Maslows behovstrappa*.



**Figur 1. Alternativ till Maslows behovstrappa. (Wolst, 2018).**

I den ursprungliga versionen av behovstrappan rangordnas de mänskliga behoven efter i vilken ordning vi människor kan påstås ha behov för att tillfredsställa dem. De fysiska behoven, såsom mat, vatten och sömn, ligger på första plats längst ner i trappan. Hierarkin i behovstrappan kan dock ifrågasättas eftersom den är så generell att den inte tar hänsyn till olikheter mellan människor eller kulturer vad gäller behov. (Nilsson, 2014). Ovanstående figur illustrerar det stora behovet av internetuppkopplade datorsenheter för att kunna vara delaktig i det moderna digitaliserade samhället.

Genom komprimeringen av vad vi vill säga till skriftspråk kan vi förmedla mycket information på ett väldigt begränsat utrymme. Den höga komprimeringsgraden ökar dock utrymmet för missförstånd och kräver dessutom aktiv tolkning av mottagaren, vilket skapar kognitiv belastning. Vårt medvetna sinne kan hantera endast 40 bitar information i sekunden, vilket leder till att sinnet på kort tid blir överbelastat när vi ska bearbeta textbaserad information. Till skillnad från vårt medvetna sinne kan vårt undermedvetna sinne hantera miljoner bitar information i sekunden. För att kunna utnyttja denna kapacitet kan vi använda oss av kommunikationssätt som är mer naturliga för oss, som t.ex. röst eller ljud, gester, kroppsspråk och bilder. Dessa kan alla användas i videoformat som ett effektivt sätt att förmedla den information vi vill framföra. (Berg, 2019).

Risken med att göra information lätt att bearbeta genom videoformat är att vi kan utveckla en så kallad *popcornhjärna*. Detta är ett begrepp för det tillstånd där hjärnans belöningssystem aktiveras genom att i högt tempo skifta fokus fram och tillbaka, så att vi ställs inför många sinnesintryck samtidigt med minimal ansträngning, t.ex. genom att inta information i videoformat. Eftersom hjärnan alltid strävar till att spara energi är det lätt att bli beroende av detta, och det kan i sin tur leda till att sådant som kräver mer kognitiv aktivitet och energi av oss, t.ex. att lära sig något nytt, upplevs som besvärligt och ointressant. (Nygren, 2019). Ökande mängder skärmtid kan även vara hämmande för den socioemotionella utvecklingen, som många psykologer menar är avgörande för elevers framgång (Wahlström, 2019). Socioemotionella färdigheter kan vara t.ex. samarbetsförmåga och förmåga att uttrycka och kontrollera sina känslor.

En förutsättning för distansundervisning i sång är bra ljudkvalitet. En viss fördröjning i uppkopplingen gör det svårt att musicera tillsammans som man vanligtvis gör, men lektionerna kan ges ett nytt format, där eleven sjunger till ett karaokespår eller till eget ackompanjemang, eller spelar in sin sång, som läraren sedan kan ge feedback på. Distansundervisning kräver även att eleven har ett rum där hen kan sjunga ostört och i lugn och ro koncentrera sig på att få kontakt till sin egen kropp, röst och andning.

### **3.1.3 Digitala hjälpmedel i sångundervisning**

Digitala hjälpmedel kan användas både i samband med fysiska och digitala sånglektioner. Som tidigare nämnt kan de vara apparater som t.ex. mikrofoner och datorer, eller så kan de bestå av digital mjukvara. I detta kapitel ligger fokus på det sistnämnda, och jag presenterar kort några exempel på dessa.

De digitala hjälpmedel som kan antas vara de vanligaste inom dagens sångundervisning är de som vi använder för att spela upp musikexempel. Dessa kan vara musikstreamingtjänster som

t.ex. *Spotify*, *Apple Music* eller *Tidal* eller videoplattformen *Youtube*. Med hjälp av dessa har man möjlighet att t.ex. hitta flera olika versioner av samma musikstycke att lyssna till, eller använda sig av en instrumental karaokeversion som ackompanjemang när man övar sång.

Digitisering av noter innebär att man istället för pappersnoter använder digitala noter. Man kan skanna in pappersnoter för att konvertera dessa till digitala filer eller man kan införskaffa noter i digital form från webbutiker som t.ex. *musicnotes.com*, *sheetmusicdirect.com* eller *sheetmusicnow.com*. Noterna kan laddas ner direkt i den önskade tonarten. Notskrivningsprogram som *Sibelius* eller *Finale* kan användas till att skriva egna interaktiva noter som enkelt kan transponeras eller spelas upp som ljudfil. Det finns flera webbaserade tjänster med liknande funktion, t.ex. *noteflight.com*, *musescore.com*, *scorecloud.com* och *flat.io*. Att digitisera noter kan ha många fördelar. Säkerhetskopiering och lagring av noterna i molntjänster som t.ex. *Google Drive*, *iCloud* eller *Dropbox* ser till att man kan komma åt de digitala noterna på vilken internetuppkopplad datornhet som helst. Från dessa molntjänster kan man dela med sig av digitala filer på bara ett ögonblick.

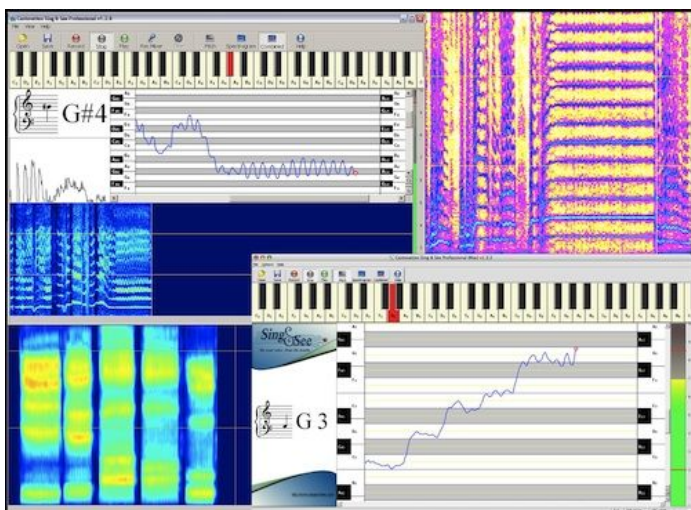
I virtuell undervisning är det viktigt att kommunikationen mellan lärare och elev fungerar bra. Videosamtal kan användas för detta ändamål, och några exempel på plattformar som erbjuder detta är *Zoom*, *Google Meet* och *Microsoft Teams*. Alternativt kan man använda skriftlig kommunikation via dessa plattformar eller email.

Inspelningsprogram som t.ex. *Garageband*, *Pro Tools*, *Cubase*, *Ableton Live* eller webbaserade *bandlab.com* kan användas för att integrera låtskrivning och musikproduktion i sånglektionerna. Genom att spela in sin egen röst, lyssna och analysera den, kan eleven jobba med självbedömning och självstyrt lärande. En studie där elever på egen hand fick spela in och analysera sina egna sångtagningar visade att den här typen av alternativ sånglektion var omtyckt bland eleverna (Andersson, 2015).

Med *EarMaster* (*earmaster.com*) kan man träna gehör, musikteori, rytmik och notläsning. Programmet är interaktivt - eleven utför uppgifter och får omedelbar feedback på dem.

Sångelever kan öva på att sjunga från noter och får feedback på om tonen var för hög, för låg, eller precis rätt.

*Sing & See* (singandsee.com) är ett program som ger ännu tydligare visuell feedback av rösten samtidigt som man sjunger. En studie gjord med fyrtio deltagare visade att de flesta var positivt inställda till användningen av detta digitala hjälpmedel i deras röstträning och att röstens klangfärg förbättrades avsevärt under den tolv veckor långa testperioden (Leong & Cheng, 2013). Förutom tonhöjd och volym visar programmet även bl.a. hur luftig rösten är och hur olika vokaler påverkar klangfärgen.



**Figur 2. Sing & See.**

Användningen av dylik programvara kan tänkas vara användbar för att öka medvetenheten kring den egna rösten både under fysiska och digitala lektioner samt då eleven övar på egen hand. Genom att använda ett program som detta som pedagogiskt feedback-hjälpmedel kan eleven få tydlig, omedelbar feedback gällande tonträffning. I vanliga fall tolkar läraren elevens sång, översätter till ord som eleven i sin tur sedan försöker tolka, vilket betyder att feedbacken inte alltid är omedelbar samt att det finns risk för missförstånd (Welch et al., 2004). Genom tydlig visuell feedback kan eleven omedelbart se vilka toner som kunde förbättras och läraren kan sedan komma med konkreta förslag på hur detta kan åstadkommas.

Ovannämnda digitala hjälpmedel är bara några exempel på den växande mängd programvara som finns tillgänglig. Det är viktigt att komma ihåg att det inte är digitaliseringen i sig som är målet, utan vad vi vill åstadkomma med den.

### **3.1.4 Digital sångundervisning**

Digital sångundervisning innebär att undervisningen förmedlas genom en datorenhet, antingen i realtid eller som en inspelad video. I föregående kapitel presenterade jag digitala hjälpmedel som kan användas i virtuell undervisning, och i detta kapitel vill jag fokusera på inspelad sångundervisning i videoformat.

En fördel med digital sångundervisning är att den är geografiskt oberoende, och att en inspelad lektion kan genomföras i egen takt och när det tidsmässigt passar eleven och vid behov spelas upp flera gånger. Sånglärare kan spela in egna filmklipp eller dela med sig av andra lärares videor till sina elever. De digitala lektionerna kan vara mer eller mindre anpassade till den individuella eleven. Digitiseringen av sånglektionerna gör det möjligt att nå ut till fler elever än annars hade varit möjligt. Det producerade lektionsmaterialet kan publiceras och användas av ett obegränsat antal elever, och priset är förmånligare än för fysiska lektioner, vilket gör att även elever med en mindre privilegierad socioekonomisk bakgrund får möjlighet till sångundervisning.

En nackdel med inspelad digital sångundervisning är att den inte på samma sätt är interaktiv som sångundervisning i realtid. Kunskapsförmedlingen bli möjligtvis tydligare och mer målinriktad, men den feedback och empati som bara en människa kan tillföra uteblir i tillfället av en förinspelad digital lektion.



För att ge några exempel på plattformar som erbjuder digital sångundervisning presenterar jag kort några tillgängliga alternativ:

*Yousician* är en applikation som erbjuder digital undervisning i flera olika instrument, däribland sång. Sånglektionerna är organiserade i en tidslinje där man går igenom grundläggande sångtekniska aspekter steg för steg. Sångaren får omedelbar visuell feedback över tonens längd och renhet, men av egen erfarenhet fungerar denna teknologi inte alltid som den skall, vilket kan vara frustrerande.

*30-day singer* är en webbaserad plattform med sånglektioner riktade till sångare på olika nivåer, och vars namn syftar till en återbetalningsgaranti om du inte märker någon förbättring av din röst på 30 dagar. Lektionerna är uppdelade i olika teman, där nybörjare genomgår en steg-för-steg introduktion, medan mera erfarna sångare själva kan välja mellan olika teman och i vilken ordning lektionerna genomförs. Plattformen erbjuder möjligheten till privata virtuella lektioner med en utbildad sånglärare.

Det finns även ett växande antal *Youtube*-kanaler där sånglärare delar med sig av sina tekniker och erfarenheter samt lektioner som de filmat med sina elever. Som exempel kan nämnas *Cheryl Porter Vocal Coach*, *Natalie Weiss* och *New York Vocal Coaching*.

De inspelade resurserna kan användas för att förmedla information om sångteknik och ge konkreta exempel på övningar, men den här typen av sångundervisning tar inte hänsyn till elevens individuella utmaningar och behov. Användning av förinspelade resurser som är riktade till en bred målgrupp kräver att eleven kan tillämpa självbedömning av sin egen röst för att själv analysera och identifiera sina utmaningar. Eleven är utlämnad till att själv evaluera vad som skulle kunna göras för att överkomma sina utmaningar, för att sedan på egen hand leta reda på de verktyg som behövs för att lösa problemen.

## 3.2 Sångpedagogens roll i den digitala världen

Det kan konstateras att lärarens roll i den digitala världen blir att med sin emotionella intelligens göra sådant som tekniken inte kan göra. Digitala hjälpmedel kan underlätta och effektivisera kunskapsförmedling, vilket ger läraren möjlighet att fokusera på andra viktiga aspekter av undervisningen, som t.ex. relationen till eleven. Lärarens uppgift i den digitala världen är inte längre att vara kunskapsförmedlare, utan att designa fungerande undervisningsmiljöer (Hairon & Chai, 2017). Lärarens roll är att stärka elevernas tro på sin egen kapacitet och att förse eleverna med de verktyg och den vägledning som behövs för deras utveckling (Skaalvik & Skaalvik, 2016, s. 14) och detta kommer inte att förändras bara för att undervisningsmiljön blir digital. Digitala undervisningsmiljöer bör designas på ett sätt som främjar elevernas utveckling på bästa möjliga sätt, och hur detta kan göras undersöks i de kommande styckena.

### 3.2.1 Det pedagogiska mötet

I detta avsnitt vill jag framhäva vikten av det pedagogiska mötet, samt spekulera över hur vi kan förbättra den digitala kommunikationen för att stärka relationen till eleven. Elevers relation till läraren och det stöd eleven upplever att den får kan ha stor påverkan på motivationen och därmed elevens förutsättning för lärande (Skaalvik & Skaalvik, 2016). Genom våra sociala relationer och samverkan bekräftar vi varandra, och denna process är viktig för utvecklingen av lärarens såväl som elevens identitet (Wiklund-Engblom, 2018). I den digitala kontexten behöver vi hitta nya sätt att kommunicera och bekräfta varandra, eftersom dessa inte på ett enkelt sätt kan kopieras från det traditionella klassrummet (ibid, 2018).

I det fysiska mötet utgör ord endast 7 procent av kommunikationen. 38 procent består av tonfall och betoningar, och 55 procent består av kroppsspråk. Det betyder att största delen av kommunikationen är undermedveten, där hjärnan tolkar signaler och bildar uppfattningar. Under behagliga fysiska möten utsöndras vårt må-bra-hormon, oxytocin, som även gör att vi känner oss avslappnade och känslomässigt kan knyta an till varandra. Om de digitala mötena ersätter de fysiska rubbas denna kemiska balans. (Wolst, 2018).

Relationell kompetens, som handlar om hur man skapar och upprätthåller goda relationer, är essentiell för läraryrket. För läraren innefattar denna kompetens bl.a. den finkänslighet med vilken läraren kan avläsa och tolka elevens icke-verbala kommunikation och svara an på elevens behov. Lärare behöver kunskap om hur man upprätthåller positiva, autentiska relationer i den virtuella undervisningsmiljön på trots av den barriär som teknologin kan innebära för den mellanmänskliga kommunikationen. Digital relationell kompetens är viktig då man designar den virtuella undervisningsmiljön.

En god *digital didaktisk design* handlar om hur läraren organiserar sin digitala undervisning med relationell pedagogik och elevens behov i åtanke. För att ge några exempel på hur detta kan åstadkommas redovisar jag för resultaten av en studie gjord av Annika Wiklund-Engblom vid Umeå Universitet. I undersökningen presenteras nio lärares erfarenheter av distansundervisning, de överväganden som ligger bakom lärarnas digitala didaktiska utformning, och hur denna gör det möjligt för dem att uppmärksamma och reagera på elevens behov i den nya digitala kontexten. Forskningsresultaten delas in i de följande sex kategorierna: 1)*Emotionella behov*, 2)*Kognitiv-epistemiska behov*, 3)*Metareflekterande behov*, 4)*Självreglerande behov*, 5)*Sociala behov* och 6)*Praktiska och logistiska behov*.

#### 1) *Emotionella behov*

Att ta hänsyn till elevens emotionella behov i den digitala didaktiska designen handlar om att skapa trygga ramar och uppgifter som eleven kan relatera till. Genom att skapa uppgifter som eleverna kan identifiera sig med och relatera till sin egen livssituation försökte lärarna begränsa nervositet och ångestkänslor som kunde leda till minskad

motivation. Avsaknaden av icke-verbala indikationer och kroppsspråk gjorde att lärarna behövde leta efter andra ledtrådar till information om elevernas mående. Detta kunde exempelvis vara små förändringar i den digitala kommunikationen. Andra metoder som lärarna tillämpade för att främja elevernas välmående var att välja att ta bort elevens bild på sig själv i videosamtalet för att förflytta fokus från elevens utseende till själva undervisningsmaterialet, eller att använda kommunikationsmedel som eleven var bekant med från tidigare för att skapa trygga ramar för en fungerande kommunikation.

## 2) *Kognitiv-epistemiska behov*

Kognitiv-epistemiska behov är relaterade till logik och kunskap. Genom att skapa en tydlig och förutsägbar struktur, så att undervisningsmaterialet, länkar, uppgifter och deadlines alltid var lätta att hitta försökte lärarna minimera stress och hjälpa eleverna att fokusera på rätt saker. Materialet som presenterades för eleverna var avskalat till det essentiella för att göra det lätt att ta till sig, och eftersom den reflektion och bearbetning som föregår när man diskuterar ett ämne i klassrummet bortföll fick eleverna istället uppgifter för att på egen hand kunna bearbeta och fördjupa sin kunskap i ämnet. Denna form av distansundervisning fungerade bra för elever som redan hade bra grundläggande kunskaper i ämnet och som utan problem kunde jobba vidare på egen hand. Lärarna försökte vara proaktiva genom att försöka förutse frågor och problem som kunde uppkomma.

## 3) *Metareflekterande behov*

Metareflektion är insikten om ens eget lärande; att lära sig om hur man själv lär sig. Genom att låta eleverna beskriva och evaluera sitt eget lärande försökte lärarna göra eleverna uppmärksamma på sin egen inlärningsprocess. Elevens insikt i sitt eget lärande kan underlätta hennes självständiga lärande.

#### 4) *Självreglerande behov*

I digitala undervisningsmiljöer är eleven mer utlämnad till sig själv och måste ta mer ansvar för sitt lärande. När lärarna tog elevernas självreglerande behov i beaktande försökte de hjälpa eleverna att planera och administrera sin tid och arbetsmängd, och detta gjordes genom att förse eleverna med tydliga scheman och inlämningsdatum.

#### 5) *Sociala behov*

I den didaktiska designen är det viktigt att skapa förutsättningar för fungerande kommunikation och strategier för att engagera eleven till diskussion. Detta gjordes genom att ställa frågor som var relevanta för eleven, som i sin tur kunde göra det enklare för eleven att ta kontakt, diskutera och samarbeta. Vissa människor känner sig obekväma med att kommunicera med hjälp av teknologi eftersom man inte på samma sätt kan använda sig av icke-verbal kommunikation. Kroppsspråk är en stor del av lärarens identitet i klassrummet, och det var svårt för vissa lärare att vänja sig vid att inte kunna använda sig av detta i det digitala undervisningssammanhanget.

#### 6) *Praktiska och logistiska behov*

De praktiska och logistiska behoven innefattar behov för fungerande teknik och en schemaläggning av undervisning och hemuppgifter som passar eleven. Lärare kan sträva till att försöka skapa en praktisk struktur för undervisningen som är lätt att följa. Detta gjordes genom utdelning av färre uppgifter och en jämn fördelning av lärostoff och arbetsbörda, samt väl utspridda inlämningsdatum.

God didaktisk design och god relationell kompetens kan uppnås genom att försöka förutspå de utmaningar som eleven kan tänkas stöta på och att designa läromedlet därefter, samt att utveckla en ny sensitivitet för att kunna avläsa och svara an på elevens behov. (Wiklund-Engblom, 2018).

### 3.2.2 Brytningspunkten mellan det digitala och det fysiska

Den perfekta brytningspunkten mellan det digitala och det fysiska kan antas vara rörlig, inte konstant, och den förändras i takt med att tekniken utvecklas och våra behov förändras. Det är lätt att haka upp sig på vilken programvara man ska använda sig av i sin undervisning. Videosamtalstjänster kommer med varierande ljudkvalitet och ju fler möjligheter en applikation erbjuder, desto mer komplex blir den att använda. Dessutom förändras tekniken i väldigt snabb takt, så även om du vet hur du ska använda dig av en viss programvara idag måste du antagligen uppdatera din kunskap om de nya funktionerna imorgon.

Istället för att fråga vad nästa tekniska *hype* kommer att vara skulle vi kunna fråga "*Vad kommer inte att förändras i framtiden?*". Det är här vi hittar brytningspunkten mellan det fysiska och det digitala, och det är här det blir intressant. Framtiden kommer att förbli en hybrid mellan det fysiska och det digitala. Det finns många exempel som påvisar att dessa två motsatser hela tiden försöker närma sig varandra för att hitta den perfekta brytningspunkten, där nyttan, värdet och upplevelsen för användaren blir maximal. Gigantföretaget Amazon startade som enbart nätbaserad och har nu börjat öppna fysiska butiker, medan många företag som startade med fysiska butiker, som t.ex. H&M, satsar på att flytta en del av sin verksamhet till nätet. (Gilan & Hammarberg, 2019). Det finns mängder av sånglärare som delar med sig av sin expertis över nätet och gör information om sångteknik och -övningar lättillgänglig, men samtidigt är det inte omöjligt att föreställa sig att vårt behov för att bli sedda och bekräftade av riktiga, levande människor ökar. Sångelever i den digitaliserade världen har möjlighet till det bästa av bägge världar, den digitala och den fysiska. Den perfekta brytningspunkten är rörlig och varierar från person till person beroende på det stundande behovet.

Studier om lärares definition av det egna yrkets innehåll visar att lärare uppfattar sitt uppdrag som så omfattande och komplext att de använder ordet *omänskligt* för att beskriva det (Linderöth, 2017, s. 19). De menar att det är nästintill omöjligt att uppfylla alla krav man har på sig som lärare. Enligt Berg (2019) har digitaliseringen möjlighet avlasta oss och ge oss förmågor som vi inte hade tidigare. Tråkiga och repetitiva uppgifter i vårt arbete kan tekniken ta hand om. Vi får möjlighet för att satsa fullt ut på att utveckla våra mänskliga förmågor, som

kan förstärkas av digitala hjälpmedel när de används på rätt sätt. Mänskliga förmågor som förblir viktiga i vår digitaliserade värld kan tänkas vara bl.a. anpassningsförmåga, strategiskt tänkande, nyfikenhet, empati, omdöme, kommunikation, samarbete, kreativitet, mod och improvisationsförmåga. Med hjälp av dessa förmågor och vår emotionella intelligens har vi möjlighet att använda digitala hjälpmedel som en förlängning av vår mänskliga kapacitet på ett sätt som kan underlätta och berika våra liv.

## 4 Empirisk analys

I detta kapitel presenteras resultaten av min empiriska studie. Enkäten skickades ut till 14 respondenter och jag fick tio svar. Den gemensamma nämnaren är att respondenterna alla jobbar som sångpedagoger och att de i och med undantagstillståndet helt och hållet har övergått till digital sångundervisning. Jag intresserar mig inte för andra faktorer som potentiellt skulle kunna förklara varför de svarar som de gör. Enkäten besvarades anonymt via den digitala tjänsten *Google Forms*. Resultatet av den här enkäten är unikt för den situation världen befinner sig i just nu, eftersom man inte har möjlighet att välja närundervisning utan på bästa möjliga sätt får försöka genomföra sångundervisning på distans.

### *Från närundervisning till distansundervisning*

Före undantagstillståndet bedrev alla tio respondenter närundervisning, och endast en av dem hade provat att undervisa på distans. Efter att undantagstillståndet trädde i kraft övergick alla respondenter till virtuell undervisning, utom en, vars institution valde att lägga ner verksamheten istället för att digitalisera, och hen slutade således att undervisa.

### *Digital sångundervisning*

Bland de metoder som användes framkom att virtuella lektioner i realtid var det mest populära alternativet (användes av sju av respondenterna). Detta alternativ är det som närmast motsvarar närundervisningens dynamiska sociala aspekt, där man kan umgås, om än virtuellt, och diskutera tillsammans. Det framkommer inte om dessa virtuella möten bara var till för

diskussion och vägledning eller om läraren lyssnade till elevens sång i realtid, eller om läraren själv sjöng för att demonstrera någonting sångtekniskt. Respondenterna hade möjlighet att kryssa i flera typer av virtuell undervisning eller lägga till en egen. Sex stycken av respondenterna valde att skicka uppgifter till eleven som sedan kunde genomgå och diskuteras. Fyra av respondenterna skickade ut filmklipp på digitala lektioner som eleven kunde genomföra på egen hand. En meddelade att de skickar videor och ljudklipp sinsemellan och en rapporterade specifikt att de hade veckovisa videosamtal där de går igenom uppgifterna.

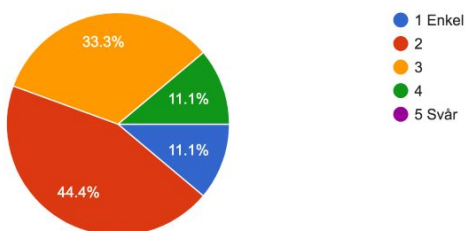
### *Digitala hjälpmedel*

Digitala hjälpmedel, och framförallt digital kommunikation, var nödvändiga för att genomföra den virtuella undervisningen, och här rapporterade respondenterna att de använde sig av *Zoom, Facebook Messenger, Google Meet, Whatsapp, Email, Microsoft Teams, Skype* och *Facetime*. Bland dessa var *Zoom* den mest populära, som användes av fem av respondenterna. Till fildelning användes *Google Drive* och *Dropbox*, och *Youtube* för musikexempel eller karaokespår. Andra hjälpmedel som nämndes var *MuseScore* för notskrivning och komponering, *Trello* för utdelning och organisering av uppgifter, och inspelningsprogrammet *Cubase*.

### *Övergången till digital undervisning*

Som framkommer i diagrammet nedan så anser majoriteten av respondenterna att övergången till virtuell undervisning har varit relativt enkel, medan tre respondenter tycker att övergången varken har varit svår eller enkel.

Hur upplever du att övergången till virtuell undervisning har varit?  
9 responses





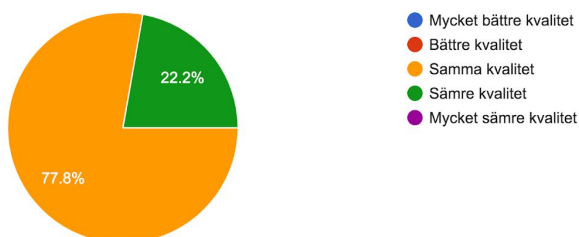
### Figur 3. Respondenternas upplevelse av svårighetsgrad på övergången till virtuell undervisning.

Majoriteten av respondenterna ger uttryck för att det i början var utmanande att lära sig använda ny teknik, och att den stundvis strulade p.g.a. dålig internetuppkoppling eller fel programinställningar. Eftersom fördröjningen i ljudet gör det rentav omöjligt att musicera tillsammans har aspekten av att sjunga och spela tillsammans fallit bort, och det ger respondenterna uttryck för att de saknar.

#### *Den digitala undervisningens kvalitet*

Övergång från närundervisning till digital distansundervisning innebär många förändringar som potentiellt kan påverka undervisningens kvalitet. Respondenternas upplevelse av den virtuella undervisningens kvalitet kan ses i diagrammet nedan.

Hur upplever du att undervisningens kvalitet har förändrats i och med övergången till virtuell undervisning?  
9 responses



### Figur 4. Respondenternas upplevelse av den virtuella undervisningens kvalitet.

Det framkommer att sju av respondenterna upplever att de kan erbjuda undervisning av samma kvalitet, medan två anser att undervisningens kvalitet överlag har försämrats i och med övergången till virtuell undervisning. Dock fördjupar en av respondenterna sitt svar med följande kommentar:

“Både lika bra och lite sämre kvalitet, men vissa saker fungerar också bättre.”

Respondenterna har således haft både negativa och positiva upplevelser av att undervisa virtuellt, och dessa aspekter redovisar jag för i de kommande styckena.

### *Aspekter av den virtuella undervisningen som kan vara både positiva och negativa*

Vissa förändringar i undervisningen kan samtidigt te sig både positiva och negativa. Det framkommer en upplevelse av att de virtuella lektionerna blivit mera resultatorienterade, men detta kommer på bekostnad av fokus på t.ex. ett gott samspel och samvaro eller en god musikalisk upplevelse. Lektionerna blir mer strukturerade men något av lekfullheten faller bort, och eleven har fått ta mera ansvar för sitt lärande och utveckling. Eleven övar på självbedömning och självstyrkt lärande då de analyserar inspelningar av sin egen sång.

### *Den virtuella undervisningens fördelar*

Respondenterna ger uttryck för flera aspekter som har varit positiva i den virtuella undervisningen. Det framkommer att de nya sätten att jobba och kommunicera, som de efter behov kan använda sig av även i framtiden, upplevs som en nyttig färdighet. De som hade bett sina elever att skicka in videor på sig själva kunde lyssna på videoklippen flera gånger och få längre betänketid till att ge god feedback. Samarbetet mellan sångpedagogkollegor togs till en ny nivå då behovet för att skapa material till uppgifter uppkom. En respondent svarar att eleverna har utvecklats snabbare. Flera respondenter uppger att eleverna har varit aktiva och flitiga i att lämna in uppgifter, övat mer än vanligt och att deltagandet i lektionerna har varit bra. En respondent fördjupar sitt svar så här:

“...deltagandet i lektionerna [har] aldrig varit så bra som nu! Eleverna är i tid – köar till och med i "väntrummet" flera minuter innan lektionen börjar, och endast någon enstaka har missat någon lektion under hela den här tiden. Så visst finns det också fördelar!”

Denna situation kan antas vara unik - alla lärare kan inte antas få bättre deltagande i lektionerna bara för att de övergår till virtuell undervisning. En respondent påpekar att sånglektionerna möjligen blir ett andningshål i den nya vardagen på ett annat sätt än tidigare, före undantagstillståndet.

### *Den virtuella undervisningens utmaningar*

Den virtuella undervisningens primära utmaningar har enligt respondenterna haft att göra med tekniska problem: dålig internetuppkoppling, fördröjning av ljudet, dålig ljudkvalitet eller problem med dator eller mobiltelefon. Det har även krävt mycket tid och energi att lära sig arbeta på ett nytt sätt. Distansundervisning kräver att eleven har ett utrymme där hen kan sjunga ostört, och det kan i vissa fall utgöra en utmaning, speciellt ifall alla husets invånare jobbar och studerar hemifrån. Flera respondenter uppger att de saknar både att musicera tillsammans med eleven och den kontakt man får med eleven då man träffas fysiskt. Det framkommer även att arbetssättet för respondenterna förändrats. Det är svårt att genom en video höra eller se detaljerna och kvaliteten på tonen i elevens röst eller elevens ergonomi, och det blir därför svårare att arbeta med områden som sångteknik och dynamik, ergonomi och interpretation. Lektionens fokus flyttar sig från sångteknik till t.ex. sångskrivning eller teori omkring röstens anatomi, och de arbetar mera ytligt och går snabbare igenom olika teman.

### *Relationen till eleven*

Respondenterna lyfter fram att det har varit väldigt individuellt hur relationen till eleven har påverkats av övergången till virtuell undervisning. Vissa upplever att relationen är oförändrad medan andra rapporterar förändringar både åt det bättre och det sämre hållet beroende på vilken elev det är frågan om:

“Väldigt olika från person till person. Med några elever fungerar kommunikationen bra och det känns som att man kommit närmare varann. Med andra elever är det som att man glidit längre ifrån varann.”

“Jag är otroligt glad att det inte har ändrats så värst mycket. Då jag haft fler än en elev på lektion känns det som om det har varit svårt att få kontakt pga. tekniska svårigheter. Men på enskilda lektioner har det varit väldigt liknande som förut. Men nu kan eleverna mitt i allt visa sina mjukisdjur eller visa upp sin katt för mig, något som inte händer annars. Jag uppskattar detta otroligt mycket!”

“Det har varit tråkigt att inte träffas IRL men känns avslappnat att ringas från hemmen och typ se någons katt hoppa upp i fönstret. Mina elever har varit engagerade och förstående så känns som om vi ”gjort detta tillsammans”.”

Man kan konstatera att övergången till distansundervisning har haft både positiva och negativa följder för hur läraren upplever sin relationen till eleven. Utmaningarna har bestått av tekniska problem och att kunna knyta an till eleven genom det nya kommunikationssättet. Samtidigt har en ny, mer personlig dimension uppkommit i kommunikationen som flera respondenter upplever som positiv.

### *Lärarens roll*

Läraryrollen har enligt respondenterna utvecklats till att vara mer av en coach läroplans-koordinator efter övergången till virtuell undervisning. Uppgiften handlar nu allt mer om att uppmuntra och stödja eleven i sitt lärande än att förmedla kunskap. Viktiga diskussioner, att dela med sig av erfarenheter, samt ge uppgifter som eleverna kan göra på egen hand framkommer som element som fått ta mera plats i den virtuella undervisningen. En respondent hävdar att hen ger mer feedback, även skriftlig sådan, och att många av eleverna uppskattar detta. I och med det förändrade kommunikationssättet behöver man vara mer påhittig, kreativ, tydlig och pedagogisk i hur man förmedlar, kommunicerar och undervisar, understryker en respondent. En annan lyfter fram att de haft tätare kontakt med elevernas föräldrar eftersom mera engagemang och stöd från de yngre elevernas föräldrar har varit nödvändigt.

### *Konklusion*

Även om närundervisning verkar vara att föredra framom virtuella distanslektioner ger respondenterna uttryck för att de även i en framtid där social distansering inte är nödvändig skulle kunna tänka sig att åtminstone delvis undervisa på distans ifall det finns behov för det, t.ex. om en elev är förhindrad i att närvara fysiskt vid lektionen. Två av respondenterna skriver så här:

“Jag föredrar närundervisning men tror att jag kommer ha eleverna att fortsätta banda in och filma in sig själva samt ge uppgifter via digitala plattformar och använda videomaterial. Kanske kan jag i framtiden ersätta vanliga lektioner med virtuella lektioner vid behov, om elev eller lärare har förhinder att delta

fysiskt t.ex. pga sjukdom eller resa. Det material jag skapat under denna period kommer jag ha nytta av i framtiden. T.ex. samlat text- och videomaterial kring olika teman.”

“Jag tror att fördjupningen i virtuell undervisning har öppnat dörrar för att fortsätta, absolut! Med mina elever nu föredrar jag närundervisning, men freelance skulle jag älska att fortsätta lära ut! Det kan även ge möjlighet till att få fler elever, nu då man vet att det är möjligt att marknadsföra virtuella lektioner!”

Framförallt verkar respondenterna ha fått upp ögonen för nya möjligheter och flexibla arbetssätt som de kan använda sig av även i framtiden. Det fysiska mötet är viktigt för relationen mellan lärare och elev, och således för elevens motivation och utveckling, men digitala hjälpmedel kan vara användbara verktyg för kunskapsförmedling och för att kunna ge genomtänkt feedback.

## 5 Sammanfattning

Syftet med detta arbete var att undersöka vad digitalisering av sångundervisning innebär, identifiera för- och nackdelarna med den, samt spekulera över sångpedagogens roll in den digitala världen. Jag har utgått från den hermeneutiska forskningsansatsen, som inte strävar till att finna en absolut sanning, utan snarare att genom tolkning uppnå en djupare förståelse. Jag har genom en litteraturstudie samt en analys av en kvalitativ enkät kommit fram till att om man i sitt arbete som sångpedagog har metoder som fungerar bra ska man inte digitalisera bara för att digitalisera. Digitala hjälpmedel bör väljas med det tydliga pedagogiska mervärdet i åtanke och grunden till att man kunde överväga att använda sig av digitala hjälpmedel i sin sångundervisning är de nya möjligheterna och flexibiliteten de kan erbjuda.

Digitalisering av sångundervisning innebär att man förändrar sättet man jobbar på när digitala hjälpmedel tas i bruk i sångundervisningen, eller när man digitiserar sina sånglektioner. Digitaliseringen förutsätter bl.a. att lärare och elev har tillgång till en internetuppkopplad datornhet, och att bägge anpassar sig till nya sätt att kommunicera. Digitalisering innebär många nya möjligheter, men också många utmaningar. Fördelarna med den geografiska och

tidsmässiga friheten som digitaliseringen kan erbjuda överskuggas ibland av de negativa upplevelserna av den stundvis krånglande tekniken och förlusten av det viktiga mellanmänniska mötet.

Elevens förutsättningar för lärande påverkas av relationen till läraren och det stöd och uppmuntran eleven upplever att hen får. Avsaknaden av det fysiska mötet i den digitala undervisningen gör det svårare att knyta an till eleven och gör att läraren bör organisera sin digitala undervisning på ett sätt som tar relationell pedagogik och elevens behov i åtanke. Dessa behov är emotionella, kognitiv-epistemiska, metareflekterande, självreglerande, sociala, samt praktiska och logistiska behov. Genom att ta hänsyn till alla dessa behov kan läraren skapa en fungerande digital undervisningsmiljö.

De attityder kring digitalisering av sångundervisning som respondenterna i min empiriska analys ger uttryck för är förvånansvärt positiva, vilket kan bero på den unika situation som världen befinner sig i just nu, där man inte haft några andra val än att digitalisera eller lägga ner sin verksamhet. Respondenterna ger uttryck för att det i början var besvärligt att använda sig av nya arbetssätt och teknik, och att de saknar det fysiska mötet med eleven. De hävdar ändå att de ser fördelar med användningen av många av de digitala hjälpmedlen och att de i framtiden kunde tänka sig att fortsätta använda många av dem som supplerings till de fysiska lektionerna.

När jag föreställer mig den för mig perfekta brytningspunkten mellan fysisk och digital sångundervisning, så ligger den där jag får ut det bästa av bägge världar. Ingen maskin kan ersätta värdet av det mänskliga mötet och den bekräftelse och feedback man kan få i det fysiska mötet med en sånglärare, men med digitala resurser lagrade i en molntjänst kan jag ha värdefulla verktyg med mig vart jag än går.

Jag hoppas att detta arbete kan ge perspektiv på de möjligheter digitaliseringen av sångundervisningen medför, hur den påverkar sångpedagogens roll och uppgifter, samt vad sångpedagogen behöver ta i beaktande i och med digitaliseringen. Slutligen hoppas jag att

studien kan inspirera sångpedagoger till att pröva sig fram med de digitala hjälpmedel som känns relevanta för just deras sångundervisning.

## **6 Förslag till fortsatt forskning**

Min första idé till examensarbetet var en konceptutveckling av en digital katalog med resurser som kan användas i sångundervisning. För mig kändes det ändå viktigt att lära mig mera om digitaliseringen innan jag ger mig in på att skapa mina egna digitala hjälpmedel. Kanske är jag ute efter pedagogiska genvägar med hjälp av dessa. För mig handlar det dock inte om att lärande inte ska vara hårt arbete, utan mer om ett sätt att organisera min undervisning på ett nytt sätt som jag upplever är praktiskt, samt att kunna göra resurserna digitalt tillgängliga för mina elever för att kunna stödja deras övning där hemma. Jag hoppas kunna vidareutveckla min idé i framtiden, eftersom jag inte har hittat någon liknande redan existerande resurs.

Det kunde även vara intressant att utföra en kvantitativ undersökning av hur sångpedagoger förhåller sig till digitaliseringen. Detta kunde ge ett bredare perspektiv på hur man skulle kunna optimera både användningen av digitala hjälpmedel i den fysiska sångundervisningen och skapandet av digitala undervisningsmiljöer.

## Referenser

- Andersson, G., 2015. *Självbedömning i sångundervisning med hjälp av digitala verktyg - en kvalitativ undersökning*. Umeå: Examensarbete för lärarexamen. Umeå Universitet. [Online] <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:827060/FULLTEXT01.pdf> [Hämtat 15.5.2020]
- Berg, O., 2019. *Överlevnadsguide till digitaliseringen*. Lund: Gr8 Mountains AB.
- Digital, 2020. [Online] <https://sv.wikipedia.org/wiki/Digital> [Hämtat 29.4.2020]
- Digitalisering, 2020. [Online] <https://sv.wikipedia.org/wiki/Digitalisering> [Hämtat 3.5.2020]
- Djupsjöbacka, T., Sånglektionerna flyttar ut på nätet. *Hufvudstadsbladet*, 20.3.2020, s. 24–25.
- Gilan, A. & Hammarberg, J., 2019. *Apparnas planet*. Stockholm: Liber.
- Grensman, A., 12.5.2014. *Myten om det skadliga internet*. [Online] <https://grensmans.se/myten-om-det-skadliga-internet/> [Hämtat: 27.4.2020]
- Hairon, S. & Chai, C., 2017. The learning revolution: From pedagogues to designers of learning. *Learning: Research and Practice*. 3(3), s. 79-84. [Online] <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23735082.2017.1360631?scroll=top&needAccess=true> [Hämtat: 17.5.2020]
- Leong, S. & Cheng, L., 2014. *Effects of real-time visual feedback on pre-service teacher's singing*. *Journal of Computers Assisted Learning* Vol. 30, issue 3. [Online] <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jcal.12046> [Hämtad 15.5.2020]
- Linderöth, J., 2017. *Lärarens återkomst - från förvirring till upprättelse*. Stockholm: Natur & Kultur.



Mueller, P. & Oppenheimer, D., 2014. *The pen is mightier than the keyboard: Advantages of longhand over laptop note taking*. [Online]

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0956797614524581> [Hämtat: 30.4.2020]

Nilsson, B., 5.3.2014. Gäller Maslows behovstrappa fortfarande? *Forskning & Framsteg*.

[Online] <https://fof.se/tidning/2014/3/artikel/galler-maslows-behovstrappa-fortfarande>

[Hämtat 15.5.2020]

Nygren, A., 10.1.2019. *Popcornhjärna*. [Online]

<https://www.elevhalsan.se/blogs/anna-nygren/popcornhjarna-2.htm> [Hämtat 15.5.2020]

Skaalvik, E. & Skaalvik, S., 2016. *Motivation och lärande*. Stockholm: Natur & Kultur.

SurveyMonkey, u.å. *Conducting qualitative research*. [Online]

<https://www.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/> [Hämtat: 8.5.2020]

Virtuell, 21.8.2018. *IT-ord*. [Online] <https://it-ord.idg.se/ord/virtuell/> [Hämtat: 3.5.2020]

Wahlström, F., 9.1.2017. Pisa-testerna utökas med mjuka värden: Elevernas känsloliv i fokus. *Yle*. [Online]

<https://svenska.yle.fi/artikel/2017/01/09/pisa-testerna-utokas-med-mjuka-varden-elevernas-kan-sloliv-i-fokus> [Hämtat 17.5.2020]

Welch et al., 2004. VOXed: Technology as a meaningful teaching aid in the singing studio. I:

Parncutt et al. red. *Proceedings of 'CIM04' Conference on Interdisciplinary Musicology*.

University of Graz, Department of Musicology. [Online]

[https://www.researchgate.net/publication/236616552\\_VOXed\\_Technology\\_as\\_a\\_meaningful\\_teaching\\_aid\\_in\\_the\\_singing\\_studio](https://www.researchgate.net/publication/236616552_VOXed_Technology_as_a_meaningful_teaching_aid_in_the_singing_studio) [Hämtat 15.5.2020]

Wiklund-Engblom, A., 2018. *Digital relational competence: Sensitivity and responsivity to needs of distance and co-located students*. Umeå University: Applied Educational Science. [Online]

[https://www.researchgate.net/publication/322231959\\_Digital\\_relational\\_competence\\_Sensitivity\\_and\\_responsivity\\_to\\_needs\\_of\\_distance\\_and\\_co-located\\_students](https://www.researchgate.net/publication/322231959_Digital_relational_competence_Sensitivity_and_responsivity_to_needs_of_distance_and_co-located_students) [Hämtat 16.5.2020]

Wolst, J., 2018. *Digital panik - få koll på läget!* Stockholm: Lava förlag.

# Digitalisering av sångundervisning

\* Required

1. Hur undervisade du före undantagstillståndet? \*

*Check all that apply.*

- ☐ Närundervisning
- ☐ Virtuella lektioner, live
- ☐ Virtuella lektioner, inspelade

2. Hur undervisar du nu? \*

*Check all that apply.*

- ☐ Virtuella lektioner, live
- ☐ Virtuella lektioner, inspelade
- ☐ Jag skickar uppgifter till eleven

Other: ☐ \_\_\_\_\_

3. Hur upplever du att övergången till virtuell undervisning har varit? \*

*Mark only one oval.*

- ☐ 1 Enkel
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5 Svår

4. Berätta gärna mer om hur du tycker att övergången till virtuell undervisning har varit:

---

---

---

---

---

5. Vilka digitala hjälpmedel använder du dig av i din sångundervisning? (videosamtalstjänst, applikationer, plattformar) \*

---

---

---

---

---

6. Hur har teknologin fungerat under undantagstillståndet? (apparater, internetuppkoppling, applikationer) \*

*Mark only one oval.*

- ☐ Mycket bra
- ☐ Bra
- ☐ Nöjaktigt
- ☐ Dåligt
- ☐ Mycket dåligt

7. Berätta gärna mer om hur du tycker teknologin har fungerat. Vilka utmaningar eller fördelar har du upplevt? \*

---

---

---

---

---

8. Hur upplever du att undervisningens kvalitet har förändrats i och med övergången till virtuell undervisning? \*

*Mark only one oval.*

- ☐ Mycket bättre kvalitet
- ☐ Bättre kvalitet
- ☐ Samma kvalitet
- ☐ Sämre kvalitet
- ☐ Mycket sämre kvalitet

9. Berätta gärna mer om hur du upplever förändringarna i undervisningens kvalitet: \*

---

---

---

---

---

10. Hur upplever du att distansundervisningen har påverkat förhållandet till eleven? \*

---

---

---

---

---

11. Hur upplever du att din roll som sångpedagog har förändrats i och med digitaliseringen av sångundervisningen? \*

---

---

---

---

---

12. Kommer du att fortsätta att använda dig av virtuell undervisning framöver, även när det blir tryggt att hålla närundervisning igen? Motivera. \*

---

---

---

---

---

---

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms